

Додаток

до наказу

КУ «ЦПР «Освітня траєкторія» ДМР»

від 14.05.2025 № 17

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА
«ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ «ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ»
ДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

СХВАЛЕНО

рішенням науково-методичної ради
комунальної установи «Центр
професійного розвитку» «Освітня
траєкторія» Дніпровської міської ради
№ 2 від 14.05.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор комунальної установи
«Центр професійного розвитку»
«Освітня траєкторія» Дніпровської
міської ради

Тетяна НІКІФОРОВА
наказ від 14.05.2025 № 17

**ПРОГРАМА
«ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти
зі спеціальності (011) Освітні, педагогічні науки
у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою

Програма підвищення кваліфікації
набирає чинності з 14.05.2025
(наказ від 14.05.2025 № 17)

Укладачі: комунальна установа «Центр професійного розвитку «Освітня траєкторія» Дніпровської міської ради

Цільова група: педагогічні працівники закладів дошкільної освіти

Обсяг: 30 год (1 кредити ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: очна, очно-дистанційна, дистанційна.

НАПРЯМИ: формування і розвиток професійних компетентностей відповідно до Професійних стандартів за професіями педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (далі — Професійні стандарти) та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА ПРОГРАМИ: забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних працівників закладів дошкільної освіти розвиток та формування та розвиток професійних компетентностей, знань, умінь і навичок педагогічних працівників ЗДО щодо організації безпечного освітнього простору.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ:

- поглибити знання слухачів щодо сучасних підходів до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, змісту його основних компонентів;
- сприяти формуванню та розвитку професійних компетентностей слухачів щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- формувати та розвивати в слухачів знання, уміння і навички, необхідні для організації безпечного освітнього простору в ЗДО
- мотивувати педагогічних працівників ЗДО до постійного професійного розвитку.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ:

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО передбачає вдосконалення набутих та формування й розвиток нових загальних і професійних компетентностей, які сприятимуть організації безпечного освітнього простору в ЗДО:

компетентності вихователя ЗДО:

загальні компетентності: громадянська (ЗК.01), соціальна (ЗК.02), культурна (ЗК.03), лідерська (ЗК.04), підприємницька (ЗК.05), етична (ЗК.06);

професійні компетентності: прогностична (А1), організаційна (А2), оцінювально-аналітична (А3), предметно-методична (А4), здоров'язбережувальна (Б1), проєктувальна (Б2), психо-емоційна (В1), педагогічне партнерство (В2), морально-етична (В3), здатність до навчання впродовж життя (Г1), інформаційно-комунікаційна (Г2).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Сучасний освітній простір закладу дошкільної освіти (далі — ЗДО) не є ізольованим від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть приносити як позитивний результат, так і породжувати загрози, небезпеки та ризики життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, призводять до деструктивних змін у ньому. Організація безпечного освітнього простору в ЗДО, в якому комфортно почуватимуться всі учасники освітнього процесу, є першочерговим завданням для педагогів.

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО (далі — Програма) базується на державній політиці в галузі дошкільної освіти, що спрямовується на створення і підтримку безпеки й комфортності у соціальному та освітньому середовищах ЗДО; розроблена відповідно до стратегій підвищення безпеки освітнього простору, якості дошкільної освіти та професійного рівня педагогів дошкільної освітньої ланки.

Актуальність Програми полягає в необхідності напрацювання єдиних підходів щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО України.

Програму розроблено з урахуванням: Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану», наказів Міністерства економіки України «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», інструктивно-методичних листів про організацію освітнього процесу в ЗДО в умовах воєнного стану.

Програма складається з 4 модулів та передбачає теоретичну та практичну складові, а також самостійну роботу слухачів. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова - у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів тощо. Після завершення навчання за модулем передбачаються контрольні заходи (тестування, проектна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

МАТЕРІАЛЬНО - ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: дошка магнітно-маркерна, інтерактивний комплект (інтерактивна панель з вбудованим персональним комп'ютером, колонка акустична IBIZA XRK 15A, пульт) мікшерний IBIZA MX80), багатофункціональний пристрій HP LJ Pro M 428 fdn (W1A32A), ноутбуки - 20 шт., доступ до глобальної мережі «Інтернет», корпоративного аканту Microsoft Office 365.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ

Курс: підвищення кваліфікації	Категорія педагогів	Характеристика тематичного навчального плану
Кількість кредитів ЄКТС - 1.	Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти	Форма навчання - очна, очно-дистанційна, дистанційна.

Змістових модулів – 4. Загальна кількість годин – 30.	різних типів і форм власності	Термін - один тиждень. Теоретична основа – 12 год. Практична складова – 12 год. Самостійна робота – 4 год. Вид підсумкового контролю – тестування- 2 год.
--	-------------------------------	---

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий тест	Усього
МОДУЛЬ 1. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 1.1. Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості	2	2	-	-	4
Тема 1.2. Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	2	-	6
Всього за модулем:	4	4	2	-	10
МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 2.1. Фізичний компонент безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Соціально-психологічний компонент безпечного освітнього простору в ЗДО.	2	2	2	-	6

Тема 2.3. Інформаційний компонент безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	-	-	4
Разом за модулем	6	4	2	-	14
МОДУЛЬ 3. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 3.1. Розвиток професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	-	-	4
Тема 3.2. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО	-	2	-	-	2
Разом за модулем	2	4	-	-	6
МОДУЛЬ 4. ДІАГНОСТИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ					
Підсумкові заходи (тестування)	-	-	-	2	2
Усього	12	12	4	2	30

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Зміст Програми передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи.

Теоретична складова Програми зорієнтована на ознайомлення цільової аудиторії із сучасними підходами до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, нормативно-правовим полем щодо його створення, структурними компонентами та особливостями моделювання.

Практична складова Програми спрямована на формування у слухачів здатності до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, умінь, до його моделювання, установок на безперервний особистісний та професійний розвиток.

Практичні завдання виконуються слухачами у перебігу практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом Програми.

Самостійна робота містить:

- завдання, що спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, які регулюють питання організації безпечного освітнього простору ЗДО;
- завдання пошуково-дослідницького змісту, спрямовані на визначення ефективних шляхів та оптимальних підходів до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, розвиток необхідних компетентностей;
- практичні завдання, які допоможуть у формуванні та розвитку знань, умінь і навичок педагогічних працівників ЗДО для організації безпечного

- освітнього простору в ЗДО;
– вправи, спрямовані на рефлексію.

МОДУЛЬ 1. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 1.1. Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості організації

Визначення базових понять «безпека», «безпечний простір», «безпечний освітній простір в ЗДО». Міжнародний та український досвід організації безпечного освітнього простору в ЗДО. Сучасні підходи та стратегії щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО. Основні компоненти безпечного освітнього простору в ЗДО.

Тема 1.2. Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО

Нормативно-правові акти, які регулюють організацію безпечного освітнього простору в ЗДО. Аналіз чинних нормативних документів. Дотримання норм реалізації державних гарантій, визначених законами України щодо безпеки учасників освітнього процесу в ЗДО.

МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 2.1. Фізична безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО

Аналіз базового поняття «фізична безпека». Фізична безпека, як основна потреба людини. Основні чинники фізичної небезпеки. Підходи до організації фізично безпечного освітнього простору на території та в приміщенні ЗДО. Безпечні локації та найпростіші укриття в ЗДО. Організація діяльності ЗДО в період фізичної небезпеки. Дії учасників освітнього процесу ЗДО в умовах фізичної небезпеки. Організаційна, методична та інформаційна підтримка фізичної безпеки в ЗДО.

Тема 2.2. Соціально-психологічна безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО.

Аналіз базового поняття «соціально-психологічна безпека». Складові соціально-психологічної безпеки, макро- та мікросоціальні рівні безпеки. Соціально-психологічні загрози: несприятливий психологічний клімат, булінг, мобінг. Протидія соціально-психологічним загрозам: комфортна міжособистісна взаємодія, сприяння емоційному благополуччю дітей, педагогів та батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та дискримінації. Ресурсне забезпечення соціально-психологічної безпеки учасників освітнього процесу. Організаційна, методична та інформаційна підтримка соціально- психологічної безпеки в ЗДО.

Тема 2.3. Інформаційна безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО.

Аналіз базового поняття «інформаційна безпека».

Складові інформаційної безпеки: інформаційно-технічна безпека (сфера техніки, технологій, ресурсів тощо) та інформаційно-психологічна безпека (психіка

людини, пізнання, безпосереднє спілкування). Особливості інформаційної безпеки в освітньому просторі закладу. Чинники негативного впливу інформації. Правила дотримання інформаційної безпеки в освітньому просторі ЗДО. Ресурсне забезпечення інформаційного компоненту безпечного освітнього простору в ЗДО. Організаційна, методична підтримка та ресурсне забезпечення інформаційного компоненту безпечного освітнього простору в ЗДО.

МОДУЛЬ 3. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 3.1. Розвиток професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО

Професійні компетентності керівників та педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО відповідно до Професійного стандарту. Характеристика здатностей, знань, умінь і навичок, передбачених Професійним стандартом. Навчання правилам безпеки педагогів ЗДО. Ресурсна підтримка розвитку професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО. Ознайомлення керівників та педагогів з діагностичними методиками та допоміжними засобами для навчання дітей з особливими освітніми потребами та створенням безпечного інклюзивного середовища.

Тема 3.2. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО

Успішні практики організації безпечного освітнього простору в ЗДО України. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО з урахуванням його компонентів. Основні напрями діяльності керівників, вихователів-методистів, педагогів та іншого персоналу ЗДО під час організації безпечного освітнього простору.

МОДУЛЬ 4. ДІАГНОСТИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ

Інструктивно-методичне заняття яке включає в себе: реєстрацію слухачів курсів, організація та проведення вступного інструктажу з охорони праці, ознайомлення з організацією, змістом та умовами проведення курсів.

Організація та проведення вхідного контролю (тестування).

Проведення рефлексії та зворотнього зв'язку щодо навчання на курсі (проведення опитування), яке може включати в себе планування професійного розвитку педагога.

Надання рекомендацій щодо вибору теми, оформлення, змістової наповнюваності творчого проєкту (контрольного заходу).

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ:

- розуміти значення безпечного освітнього простору в ЗДО, сучасні підходи до його організації;
- орієнтуватися в нормативно-правових та інструктивно-методичних матеріалах під час, організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- застосовувати набуті знання, уміння і навички в практиці організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- моделювати безпечний освітній простір в ЗДО згідно з вимогами

чинного законодавства, безпекової ситуації в громаді, враховуючи його структурні компоненти;

- усвідомлювати значення формування та розвитку професійних компетентностей для професійного розвитку.

ФОРМА АТЕСТАЦІЇ СЛУХАЧІВ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Атестація слухачів програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти за напрямом «Організація безпечного освітнього простору в закладі дошкільної освіти» проводиться у формі підсумкового тесту. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво (сертифікат) про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Модульний контроль (тестування)

- 1. Який із перелічених факторів найбільше впливає на створення безпечного середовища в закладі дошкільної освіти?**
 - А. Наявність сучасних іграшок
 - Б. Висока заробітна плата педагогів
 - В. Системна робота з профілактики травматизму та розвитку безпечної поведінки
- 2. Який документ є основою для організації безпечного освітнього простору в ЗДО?**
 - А. Конституція України
 - Б. Закон України «Про освіту»
 - В. Стратегія розвитку громади
- 3. Що означає поняття «психологічна безпека» у контексті дошкільної освіти?**
 - А. Забезпечення емоційного комфорту дитини та відсутність насильства
 - Б. Контроль за фізичним станом дитини
 - В. Наявність охорони в закладі
- 4. Хто несе відповідальність за безпеку дітей у ЗДО під час освітнього процесу?**
 - А. Батьки
 - Б. Педагогічний працівник, який працює з дітьми
 - В. Медична сестра
- 5. Який із принципів є ключовим у створенні безпечного середовища для дітей дошкільного віку?**
 - А. Авторитарний підхід
 - Б. Співпраця та партнерство
 - В. Конкуренція
- 6. Яка мінімальна кількість евакуаційних виходів має бути у приміщенні ЗДО згідно з протипожежними вимогами?**

- А. Один
- Б. Два
- В. Три

7. Який із перерахованих методів найкраще сприяє формуванню у дітей навичок безпечної поведінки?

- А. Заборони
- Б. Моральне повчання
- В. Ігрове моделювання ситуацій

8. Який із засобів найкраще використовувати для візуалізації правил безпечної поведінки в ЗДО?

- А. Плакати з ілюстраціями
- Б. Листи до батьків
- В. Журнали для вихователів

9. Що передбачає організація простору для дітей з особливими освітніми потребами?

- А. Встановлення камер відеоспостереження
- Б. Забезпечення інклюзивного, безпечного та доступного середовища
- В. Окреме утримання таких дітей

10. Які заходи повинні бути першочерговими під час виявлення загрози для безпеки дітей?

- А. Інформування батьків
- Б. Відповідне реагування персоналу згідно з алгоритмом дій
- В. Проведення загальних зборів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-UI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 № 305 «Про затвердження Положення про заклад дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D090%BF#Text>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 301-р «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-kontseptsii-bezptky-zakladi-iv-osvity-i070423-301>
5. Наказ МОН від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS34727>
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №234 «Про

- затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>
7. Наказ Міністерства економіки України від 28.09.2021 № 620-21 «Про затвердження професійного стандарту «Керівних (директор) закладу дошкільної освіти». URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/61727cd1f033d706983803%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/61727cd1f033d706983803%20(4).pdf)
 8. Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 №755-21 «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/61727cdc64def816302302%20\(2\).pd](file:///C:/Users/Admin/Downloads/61727cdc64def816302302%20(2).pd)
 9. Лист МОН від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)». URL: https://drive.google.com/file/d/1nTDyYVLH7KHAyJYV-rbSa_NZ_ZrEBDxA/view
 10. Лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/62441a251c4bd330828292%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/62441a251c4bd330828292%20(1).pdf)
 11. Лист МОН від 02.04.2022 № 1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206>
 12. Лист МОН від 25.04.2022 № 1/4428-22 «Методичні рекомендації щодо впровадження просвітницької роботи з учасниками освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з питань уникнення враження мінами, вибухонебезпечними предметами та ознайомлення з правилами поведінки в надзвичайних ситуаціях» URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-metodichni-rekomendaciyi-1_442822
 13. Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14.06.2022 № 03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN074069>
 14. Лист МОН від 22.06.2022 № 1/6894-22 «Про методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86744/>
 15. Лист МОН від 26.07.2022 № 1/8462-22 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального та опалювального сезону в умовах воєнного стану» URL: <file:///C:/Users/Usert/Downloads/62e0f2dfad662566428240.pdf>

Основна література:

1. Артемова Л. Зберегти дітей — гуманітарна місія сьогодення. *Дошкільне виховання*. 2022. № 3-4. С. 3-4. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-3-4_p3.pdf
2. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів: навч.-метод. посіб. Вид.3-тє, доп., виправ./Богданов С.О. та ін./заг. ред. :Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ: Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с. URL: <http://sur1.1i/csksa>
3. Богуш А. Дитинство в ціннісному вимірі. *Дошкільне виховання*. 2022. №7/8. С. 3-

6. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p3%20\(1\).pd](file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p3%20(1).pd)
4. Гура О. Організація роботи з дітьми в захисних спорудах чи бомбосховищах. Дошкільне виховання. 2022. № 7/8. С.24-25. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p24%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p24%20(1).pdf)
5. Загородня Л. Сигнал тривоги? Як діяти педагогу. *Дошкільне виховання*. 2022. № 9. С. 6-7. URL: <https://jmi1.com.ua/dv/2022-9/p6>
6. Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях. Посібник для самостійного вивчення населенням способів захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення. Текст і редакція Оспенко С. І., Ткач О.В. — К., 2019. 48 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1hnXyclffAZ0jOrLFUCfs_AVZtDa-MP_u/view
7. Кондратець І. Мистецтво жити в невизначених умовах. *Дошкільне виховання*. 2022. № 9. С. 8-9. URL : <https://jmi1.com.ua/dv/2022-9/p8>
8. Кондратець І. Спочатку надіньте кисневу маску на себе, або як формувати психологічну стійкість. *Дошкільне виховання*. 2022. № 3-4. С. 9-10. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-3-4_p9.pdf
9. Малишева Н. Як створити освітнє середовище, яке мотивує, активізує, зберігає та розвиває. *Практика управління дошкільним закладом*. 2021. № 1. С. 6-23. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/867225>
10. Косевчук О., Стягунова О. Безпека освітнього простору закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 3 (105). — Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023.
11. Нечепорук А. Новий освітній простір: безбар'єрність. Інформаційний посібник — Київ, 2019. — 151 с. URL: <http://surl.li/gptjf>
12. Освітнє середовище закладів дошкільної освіти: технології проектування: навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева та ін.; за ред. О. Д. Рейпольської. - Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с. URL: <http://surl.li/eahhh>
13. Пожежна безпека: рекомендації для ОТГ та керівників закладів освіти. Практика управління дошкільним закладом. URL: <http://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38757>
14. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андреєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. - К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. - 132 с. URL: <http://surl.li/agfoo>
15. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. Ред. Цюман Т. П. - К.: - 2018. - 56 с. URL: http://rada.info/upload/users_files/44118951/e4a7f5c3fc0cfac0b6177bfcf1792aa5.pdf
16. Шевчик Н. Не просто укриття, а простір для життя. Досвід облаштування кімнати безпеки у ЗДО *Дошкільне виховання*. 2022. № 7/8. С.26-27. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p26.pdf
17. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти. *Практика управління дошкільним закладом*. URL: <http://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38817>

Додаткова література:

1. Абетка безпеки. Матеріали Державної служби надзвичайних ситуацій в Україні URL: <https://dsns.gov.ua/abetka-bezpeki>
2. Інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»; URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/porads-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan>
3. Ройз С. Супергерої безпеки. Як підготувати дітей до можливих надзвичайних ситуацій. Посібник для батьків. URL: <http://surl.li/bkwpc>
4. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України: аналіт. доп. / [Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А.].- Київ: НІСД, 2020.-24с.URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/dopovid.pdf>
5. Фізична безпека дітей під час війни. Правила поведінки в евакуації, на окупованих територіях і в зоні бойових дій. URL: <http://surl.li/bqalp>
6. Як вижити під час надзвичайної ситуації та під час війни: легко про серйозне. Практичний порадник. Упорядники: Н. Нечаєва-Юрійчук, О. Танасійчук, О. Ноздрачов, С. Дмитрієв. URL: <http://surl.li/elj1q>